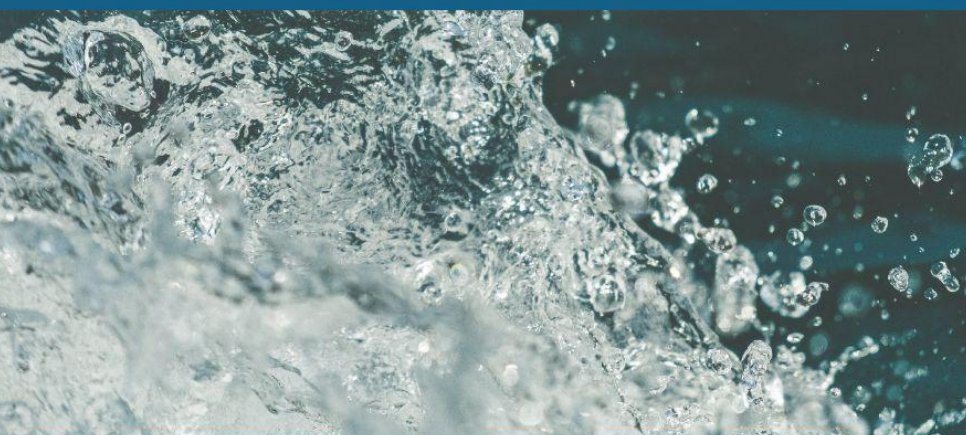

Projekt Planu utrzymania wód w
regionie wodnym Łyny i Węgorapy, w
regionie wodnym Narwi oraz w
regionie wodnym Niemna – obszar
działania PGW Wody Polskie
Regionalnego Zarządu Gospodarki
Wodnej w Białymstoku –
opracowanie pomocnicze

Spis treści

1. WSTĘP	5
2. CEL OPRACOWANIA PLANÓW UTRZYMANIA WÓD	5
3. ZAKRES OPRACOWANIA PLANÓW UTRZYMANIA WÓD.....	6
4. GŁÓWNE ZAŁOŻENIA METODYCZNE I PROJEKTOWE	10
5. ZGODNOŚĆ PROJEKTU PUW Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI	14
6. KRÓTKA CHARAKTRYSTYKA PLANOWANYCH DO REALIZACJI DZIAŁAŃ UTRZYMANIOWYCH	18

TABELA SKRÓTÓW I AKRONIMÓW

SKRÓTY I AKRONIMY	PEŁNE NAZWY
AKiK	analiza kosztów i korzyści zaplanowanych działań utrzymaniowych
IlaPGW	druga aktualizacja Planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy
aPZRP	aktualizacja Planów zarządzania ryzykiem powodziowym
aWORP	Aktualizacja Wstępnej Oceny Ryzyka Powodziowego
cele środowiskowe	cele, o których mowa w art. 56, art. 57, art. 59 oraz w art. 61 ustawy Prawo wodne
DPU	Dobre praktyki utrzymania rzek (WWF Polska, sierpień 2018 r.)
JCWP	jednolita część wód powierzchniowych
JCWPD	jednolita część wód podziemnych
KDP	Katalog dobrych praktyk w zakresie robót hydrotechnicznych i prac utrzymaniowych wraz z ustaleniem zasad ich wdrażania (MGGP, kwiecień 2018 r.)
KPOBM	Krajowy program ochrony brzegów morskich
KPOWM	Krajowy program ochrony wód morskich
KPRWP	Krajowy program renaturyzacji wód powierzchniowych
KZGW	Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej
MPHP	Mapa Podziału Hydrograficznego Polski
OPZ	Opis przedmiotu zamówienia
PGW	Plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy
PGW Wody Polskie	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie
PMŚ	Państwowy Monitoring Środowiska
POBM	Program ochrony brzegów morskich
Podręcznik renaturyzacji	Renaturyzacja wód – podręcznik dobrych praktyk renaturyzacji wód powierzchniowych (Multiconsult, kwiecień 2020 r.)
PPNW	Program przeciwdziałania niedoborowi wody

SKRÓTY I AKRONIMY	PEŁNE NAZWY
PPSR	Podstawowy Pakiet Środków Renaturyzujących
PPSS	Plan przeciwdziałania skutkom suszy
Prognoza	Prognoza OOŚ projektu Planu utrzymania wód w regionie wodnym Łyny i Węgorapy, w regionie wodnym Narwi oraz w regionie wodnym Niemna – obszar działania PGW Wody Polskie Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Białymstoku
PUW	plany utrzymania wód
PZRP	Plan zarządzania ryzykiem powodziowym
RW	region wodny
RZGW	regionalny zarząd gospodarki wodnej
SOO	specjalne obszary ochrony siedlisk
SOOŚ	strategiczna ocena oddziaływania na środowisko
ustawa o ochronie przyrody	Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tj. Dz.U. 2023 poz. 1336 ze zm.)
ustawa OOŚ	Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz.U. 2023 r. poz. 1094 ze zm.)
Ustawa OP	Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody ((tj. Dz.U. 2023 r. poz. 1336 ze zm.)
ustawa PB	Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (tj. Dz.U. 2024 r. poz. 725 ze zm.)
ustawa POŚ	Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tj. Dz.U. 2024 poz. 54)
ustawa PW	Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (tj. Dz.U. 2025 poz. 960)
ustawa PW z 2001 r.	Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (tj. Dz.U. 2017 poz. 1121)
ZZ	Zarząd Zlewni

1. WSTĘP

Niniejszy dokument ma charakter pomocniczy, wyjaśniający zagadnienia projektu Planu utrzymania wód (PUW), jego rolę, zakres i etapy powstawania. Nie stanowi on treści publikacji PUW. Treści przedstawione w dokumencie zostały oparte i są zgodne z projektem PUW i Prognozą oddziaływania na środowisko sporządzoną dla tego dokumentu.

2. CEL OPRACOWANIA PLANÓW UTRZYMANIA WÓD

Co to jest utrzymanie wód?

Pojęcie utrzymania wód, rozumiane jest powszechnie jako utrzymanie rzek, strug, strumieni i potoków oraz innych wód płynących (dalej: cieki) oraz zbiorników i jezior. Zgodnie z treścią ustawy Prawo wodne (ustawa PW) utrzymanie wód polega na zachowaniu stanu dna i brzegów danego odcinka rzeki lub jeziora oraz remoncie lub konserwacji istniejących budowli regulacyjnych i ubezpieczeń w obrębie urządzeń wodnych. Utrzymanie wód polega w istocie na wykonywaniu prac utrzymaniowych (działań utrzymaniowych).

Po co utrzymuje się wody powierzchniowe?

Cele utrzymania wód zostały sprecyzowane w ustawie PW w art. 227 ust. 2. Utrzymanie wód ma zapewnić:

- wsparcie dla ochrony przed powodzią lub usuwania skutków powodzi;
- spływ lodu oraz przeciwdziałanie powstawaniu niekorzystnych zjawisk lodowych;
- warunki umożliwiające korzystanie z wód;
- warunki eksploatacyjne śródlądowych dróg wodnych;
- działanie urządzeń wodnych, w szczególności ich odpowiedni stan techniczny i funkcjonalny.

Dlaczego opracowuje się Plany Utrzymania Wód?

Realizacja ww. celów utrzymania wód odbywa się m. in. za pośrednictwem dokumentu planistycznego - Planu Utrzymania Wód, którego sporządzenie, jako obowiązek ustawowy spoczywa na dyrektorach regionalnych zarządów gospodarki wodnej (RZGW), zaś jego wdrażanie na dyrektorach Zarządów Zlewni (ZZ). Wynika to z faktu, iż działania utrzymaniowe na śródlądowych wodach płynących są zgodnie z art. 226 ustawy PW obowiązkiem właścicielskim Skarbu Państwa, realizowanym przez PGW Wody Polskie, zgodnie z uprawnieniami, wskazanymi w art. 212 ustawy PW.

Plany utrzymania wód opracowuje się od 2016 roku. Są to dokumenty rangi aktów prawa miejscowego, publikowane w dziennikach urzędowych województw, podlegające cyklicznym, tj. realizowanym co kilka lat przeglądom z racji możliwych dynamicznych zmian jakie zachodzą w środowisku wodnym, co ma wpływ na aktualne cele utrzymania wód i sposoby ich osiągnięcia.

Przegląd i ewentualne zmiany w kolejnych cyklach PUW mają zapewnić spójność ze zmieniającymi się przepisami prawnymi oraz uwzględnić zmieniające się cele i uwarunkowania środowiskowe.

Zaplanowanie działań w projekcie PUW nie oznacza, że będą one wykonane natychmiast i w pełnym zaplanowanym wymiarze z chwilą ich przyjęcia. Projekty PUW wskazują, że zachodzi wysokie prawdopodobieństwo potrzeby wykonania zawartych w nich działań w określony sposób i ze zdefiniowaną częstotliwością (najczęściej raz na 2 -3 lata). Ich wykonanie zależy jednak od wystąpienia w przyszłości określonych zagrożeń lub potrzeb, co poprzedzone jest coroczną ich weryfikacją przez ZZ zanim zapadnie decyzja o podjęciu prac.

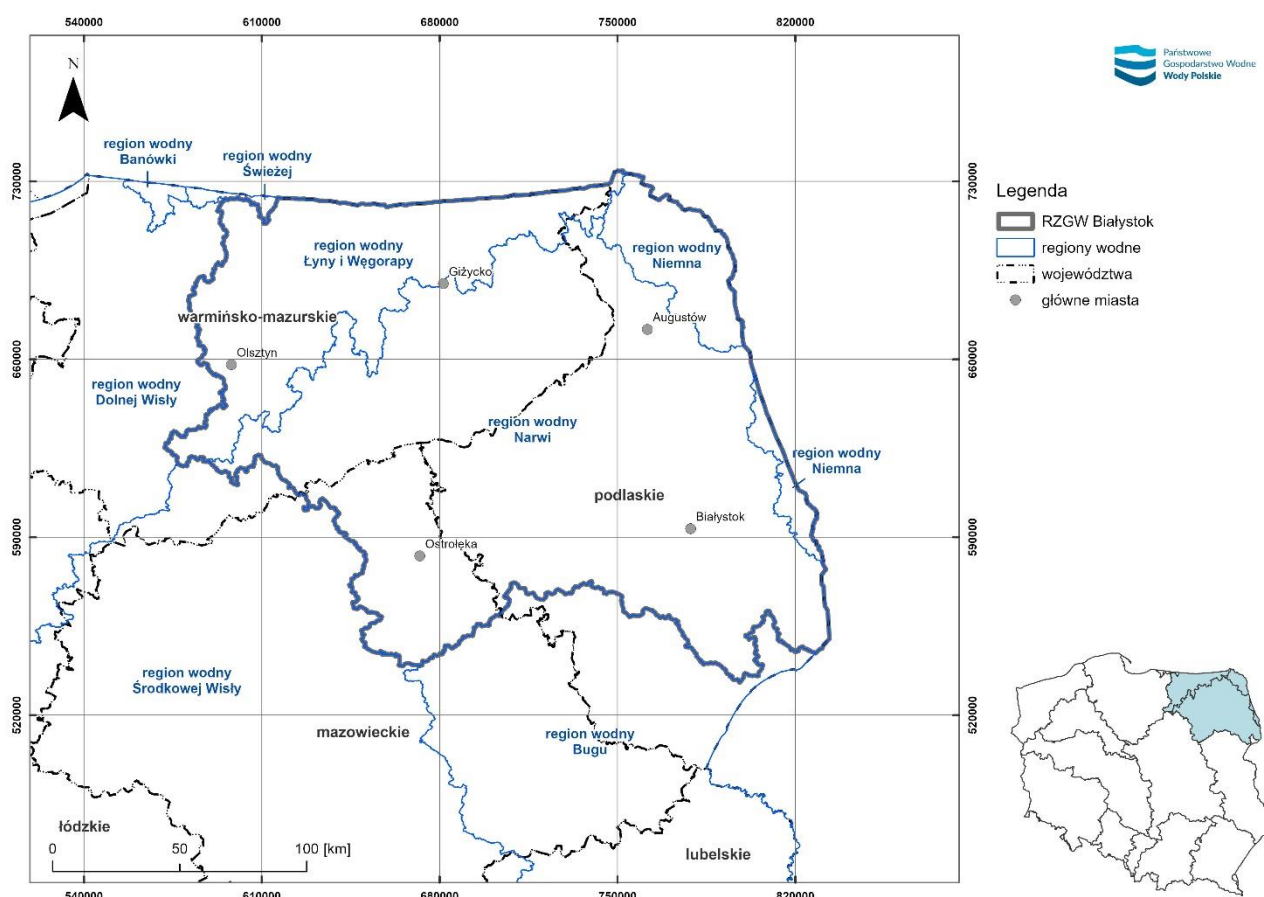
Największe korzyści z opracowania PUW wynikają z obowiązku uwzględnienia podczas sporządzania projektu PUW potencjalnego wpływu na środowisko naturalne. Dzięki Prognozie oddziaływania na środowisko, koniecznej do opracowania dla każdego dokumentu strategicznego, podczas planowania prac utrzymaniowych, można zapobiec lub zminimalizować możliwe negatywne oddziaływania na środowisko naturalne, zanim wystąpią.

3. ZAKRES OPRACOWANIA PLANÓW UTRZYMANIA WÓD

Dla jakiego obszaru obowiązuje PUW?

Projekt PUW został opracowany dla obszaru całego RZGW w Białymstoku, z uwzględnieniem podziału na regiony wodne (RW). Jego publikacja nastąpi w dziennikach urzędowych województw: warmińsko – mazurskiego, mazowieckiego oraz podlaskiego. Zasięg projektu PUW, równoznaczny jest z zasięgiem granic działania RZGW w Białymstoku, co prezentuje poniższa mapa.

Rysunek 1. Położenie obszaru działania RZGW w Białymstoku na tle województw

Z jakich elementów składa się projekt PUW?

Projekt PUW składa się z załączników, których treść odpowiada zakresowi PUW, określone w ustawie PW, zgodnie z art. 327 ust. 1.

Załącznik nr 1 PUW – który zawiera wykaz odcinków śródlądowych wód powierzchniowych, w obrębie których występują zagrożenia dla swobodnego przepływu wód oraz spływu lodów, wraz z identyfikacją tych zagrożeń.

Załącznik nr 2 PUW – który zawiera wykaz będących własnością Skarbu Państwa budowli regulacyjnych i urządzeń wodnych o istotnym znaczeniu dla zarządzania wodami. Ich utrzymanie spoczywa na ich właścicielu – ZZ.

Załącznik nr 3a PUW – który zawiera wykaz odcinków cieków, dla których w związku ze zidentyfikowanymi zagrożeniami (prezentowanymi w załączniku nr 1 PUW) lub w związku z lokalizacją na nich budowli lub urządzeń wodnych (prezentowanymi w załączniku nr 2 PUW) lub wynikającymi potrzebami użytkowników tych odcinków wód (szlaki żeglowne, pobory wód, zrzuty wód i ścieków, korzystanie z obszarów przyległych) zaplanowano działania utrzymaniowe. Działania odpowiadają wyłącznie tym określonym w katalogu prac utrzymaniowych, o których mowa w art. 227 ust. 3 ustawy PW, tj.:

- 1) wykaszanie roślin z dna oraz brzegów śródlądowych wód powierzchniowych;
- 2) usuwanie roślin pływających i korzeniących się w dnie śródlądowych wód powierzchniowych;
- 3) usuwanie drzew i krzewów porastających dno oraz brzegi śródlądowych wód powierzchniowych;
- 4) usuwanie ze śródlądowych wód powierzchniowych przeszkód naturalnych oraz wynikających z działalności człowieka;
- 5) zasypywanie wyrw w brzegach i dnie śródlądowych wód powierzchniowych oraz ich zabudowę biologiczną;
- 6) udrażnianie śródlądowych wód powierzchniowych przez usuwanie zatorów utrudniających swobodny przepływ wód oraz usuwanie namulów i rumoszu;
- 7) remont lub konserwacja stanowiących własność właściciela wód:
 - a) ubezpieczeń w obrębie urządzeń wodnych,
 - b) budowli regulacyjnych;
- 8) rozbiórka lub modyfikacja tam bobrowych oraz zasypywanie nor bobrów lub nor innych zwierząt w brzegach śródlądowych wód powierzchniowych.

Załącznik nr 3b PUW – który doprecyzowuje dla odcinków cieków, na których w Załączniku nr 3a PUW zaplanowano działania nr 3, 6 oraz 7 ich szczegółowy zakres terminy wykonania (lub częstotliwość ich wykonania) oraz sposób prowadzenia.

Jakie treści zawierają załączniki PUW?

W załączniku nr 1 PUW przedstawiono odcinki cieków za pomocą jego nazwy wg Mapy Podziału Hydrograficznego Polski (MPHP) oraz zwyczajowej (jeśli występuje), lokalizacji

względem regionu wodnego, jednolitej części wód powierzchniowych (JCWP), administracji wodnej. Każdy z odcinków cieków posiada początek i koniec w odniesieniu do kilometrażu, mierzonego według administratora cieków, a wskazane zidentyfikowane zagrożenia występujące na tym odcinku są skatalogowane wg podziału na kategorie:

- Zagrożenie I – erozja denna i brzegowa, osunięcia skarp (powodujące zagrożenie dla zlokalizowanej w korytach cieków i w ich sąsiedztwie zabudowy, w tym np. dla zabudowy regulacyjnej, budynków mieszkalnych i gospodarczych, mostów, przepustów, dróg, infrastruktury technicznej (gaz, woda, kanalizacja, sieci energetyczne, itp.), a także powodująca wywracanie się drzew rosnących w linii brzegowej i spływających z wodą lub kierujących nurt w „nieodpowiednim” kierunku;
- Zagrożenie II – akumulacja materiału wleczonego (żwir i piasek odkładający się w odcinkach cieków o mniejszej prędkości przepływu, powodująca zatory i zagrożenie dla mostów, przepustów i istniejących budowli regulacyjnych);
- Zagrożenie III – zarastanie koryta cieków roślinnością korzeniącą się w dnie i brzegach (ograniczenie przepływu, spiętrzenie poziomu wód);
- Zagrożenie IV – zarastanie brzegów krzakami i drzewami (powalone do koryta drzewa i krzaki powodują zmianę nurtu rzeki zagrażając istniejącej zabudowie w tym np. zabudowy regulacyjnej, budynkom mieszkalnym);
- Zagrożenie V – niewłaściwe zagospodarowanie i korzystanie z terenów przylegających do wód (składowane na terenach zalewowych elementy o dużych gabarytach np. palety, bale słomy unoszone są przez wody i osadzone na elementach konstrukcyjnych budowli i urządzeń powodując przetamowania oraz zagrożenie dla stateczności urządzeń);
- Zagrożenie VI – infrastruktura techniczna źle zaprojektowana lub wykonana niezgodnie z przepisami Prawa wodnego lub Prawa budowlanego, ograniczająca przepływ wód;
- Zagrożenie VII - tamy bobrowe oraz nory dzikich zwierząt – zagrożenia zazwyczaj występujące lokalnie jednak o większym zasięgu oddziaływania;
- Zagrożenie VIII - inne - zagrożenia zazwyczaj występujące lokalnie jednak o większym zasięgu oddziaływania.

W Załączniku nr 1 PUW zawarto 1389 odcinków cieków, dla których zidentyfikowano zagrożenia spośród powyższych.

W załączniku nr 2 PUW opublikowano wykaz wszystkich istotnych z punktu widzenia gospodarki wodnej budowli i urządzeń wodnych należących do administratora cieków, Lokalizację budowli i urządzeń wodnych zaprezentowano w odniesieniu do kilometrażu całego odcinka cieków, jak i niejednokrotnie dla poszczególnych obiektów.

Łącznie na obszarze RZGW w Białymstoku w załączniku nr 2 PUW zidentyfikowano 612 odcinków cieków, na których zlokalizowane są istotne dla gospodarki wodnej budowle i urządzenia wodne.

W załączniku nr 3a PUW, przedstawiono cały zakres prac utrzymaniowych, jaki zaplanowano w związku z rejestrowanymi zagrożeniami, istniejącymi budowlami bądź urządzeniami wodnymi lub zakontraktowanymi rodzajami korzystania z wód. Odcinki cieków, tak jak w poprzedzających załącznikach PUW, określono według przebiegu kilometrażu początku i końca odcinka oraz jako współrzędne tych punktów. Poza zaplanowanymi działaniami wg 8 możliwych kategorii prac utrzymaniowych, wskazano odpowiedzialne do ich realizacji jednostki oraz przedstawiono dostosowane do odcinków cieków zindywidualizowane uzasadnienie dla planowania każdej pracy utrzymaniowej na danym odcinku, a także wyniki i wnioski przeprowadzonej analizy kosztów i korzyści (AKiK). Dla zestawu działań utrzymaniowych każdego z odcinków określono uwarunkowania realizacyjne, stanowiące uwzględnienie wymagań płynących z wytycznych środowiskowych. Treści te stanowią realizację art. 327 ust. 2 pkt. 2 i 3 ustawy PW, tj. potrzebę uwzględnienia konieczności osiągnięcia celów środowiskowych (osiągnięcie lub utrzymanie dobrego stanu wód oraz zapobieganie ich pogorszeniu, w szczególności w odniesieniu do ekosystemów wodnych i innych ekosystemów od nich zależnych¹), o których mowa w art. 56, art. 57, art. 59 i art. 61 ustawy Prawo wodne, oraz celów ochrony wód.

Dodatkowe uwarunkowania i wskazania dotyczące realizacji działań utrzymaniowych podzielono na obowiązkowe i fakultatywne, a ich dokładne definicje, w tym określenie okresu realizacji, sposobu wykonania, uwarunkowań lokalizacyjnych, proceduralnych, zawiera legenda do Załącznika 3a PUW.

Na obszarze RZGW w Białymstoku ostatecznie zaproponowano do utrzymania 983 odcinki cieków.

W załączniku nr 3b PUW zawarto doprecyzowanie prac utrzymaniowych z kategorii działań: 3, 6 oraz 7a i 7b. W treści tego załącznika poza informacjami dotyczącymi nazwy cieku, lokalizacji względem RW, JCWP, czy położeniem względem kilometrażu cieku, zawarto:

- opis zakresu, rozmiaru i lokalizacji działania nr 3, 6 lub 7a, 7b: np. wycięcie pojedynczych drzew i krzewów w kilometrach lub powierzchni;
- opis terminu lub częstotliwości wykonania działania nr 3, 6 lub 7a, 7b, np. cyklicznie co 3 lata;
- opis sposobu prowadzenia działania nr 3, 6 lub 7a, 7b, np. czy ręcznie, czy mechanicznie.

Podsumowując, w Załączniku nr 3b PUW doprecyzowano sposób, zakres i częstotliwość wykonania działań 3, 6 oraz 7 dla 867 odcinków cieków.

Jakie działania nie mogą zostać uwzględnione w PUW?

Ze względu na ograniczenia określone w ustawie PW (art. 227 ust. 3) PUW nie może zawierać działań polegających na:

- regulacji wód;

¹ [Słownik pojęć wykorzystywanych w dokumentach planistycznych](#); Pełna definicja celów środowiskowych została określona w art. 55 ust. 1 ustawy PW

- renaturyzacji wód;
- tworzeniu i odtwarzaniu terenów zalewowych;
- wykonaniu nowych budowli regulacyjnych lub urządzeń wodnych;
- odbudowie, rozbudowie, przebudowie, rozbiórce lub likwidacji urządzeń wodnych lub budowli regulacyjnych;
- utrzymaniu (w tym remont) urządzeń wodnych oraz urządzeń melioracji wodnych.

Plan utrzymania wód nie jest także dokumentem ukierunkowanym na poprawę stanu wód.

4. GŁÓWNE ZAŁOŻENIA METODYCZNE I PROJEKTOWE

Podstawowymi założeniami metodycznymi i projektowymi było takie opracowanie projektów PUW, aby zastępując obecne PUW obowiązujące od 2016 r., uwzględniały one wszystkie istotne zmiany, jakie dokonały się w systemie prawnym od 2017 r. Zmiany te dotyczą następujących zagadnień:

- katalog działań utrzymaniowych: obecnie jednym z działań utrzymaniowych jest „remont lub konserwacja stanowiących własność właściciela wód: a) ubezpieczeń w obrębie urządzeń wodnych, b) budowli regulacyjnych”. W ustawie PW z 2001 r. odpowiednikiem tego działania był „remont lub konserwacja stanowiących własność właściciela wody: a) budowli regulacyjnych oraz ubezpieczeń w obrębie tych budowli, b) urządzeń wodnych”;
- podmiot przyjmujący: obecnie PUW jest przyjmowany przez wojewodę (a jeśli PUW obejmowałby tereny położone w obszarze działania co najmniej dwóch wojewodów, PUW ustanawiają wspólnie właściwi wojewodowie). W ustawie PW z 2001 r. PUW był przyjmowany przez dyrektora RZGW;
- uzgadnianie dokumentu: obecnie PUW jest uzgadniany jedynie z PGW Wody Polskie (z wnioskiem o uzgodnienie występuje wojewoda). W ustawie PW z 2001 r. PUW był uzgadniany z prezesem KZGW oraz z właściwymi marszałkami województw;
- aktualizacja PUW: W ustawie PW z 2001 r. sformułowano obowiązek przeglądu PUW co 6 lat oraz „w razie potrzeby” jego aktualizacji. Obecne przepisy nie formułują takiego wymagania;
- zastosowanie: ustawa PW z 2001 r. wskazywała, że utrzymywanie wód powinno obejmować wyłącznie działania wynikające z PUW, a inne mogły być realizowane tylko „jeżeli zachodzi pilna i uzasadniona konieczność realizacji tych działań z uwagi na zapewnienie ochrony przed powodzią lub w związku z koniecznością usunięcia skutków powodzi”. Obecnie ustawa PW wskazuje, że utrzymywanie wód obejmuje działania wynikające z PUW, a inne można realizować tylko wtedy, gdy „nie wywierają one istotnego wpływu na osiągnięcie celów środowiskowych” lub gdy „zachodzi pilna i uzasadniona konieczność realizacji tych działań z uwagi na zapewnienie ochrony przed powodzią lub suszą oraz w związku

z koniecznością usunięcia skutków powodzi lub suszy”. Ranga PUW jest więc odmienna (niższa) od stanu prawnego sprzed 2018 r.;

- możliwość wystąpienia z roszczeniem o odszkodowanie: obecne przepisy dają prawo do roszczeń odszkodowawczych w związku z ustaleniami PUW. Ustawa PW z 2001 r. nie zawierała takich ustaleń;
- zmiany w obrębie danych istotnych dla treści samych PUW, w tym odnoszące się do zagrożeń (zmiany lub opracowanie nowych dokumentów planistycznych (PPSS, aPZRP, IIaPGW).

Pozostałe założenia metodyczne wynikały z ustaleń wstępnych bądź opracowanych w toku prac rozwiązań. Listę założeń metodycznych przełożono na kolejne kroki realizacji projektów PUW za pomocą metod analitycznych, statystycznych, metod GIS lub specjalnie opracowanych algorytmów do oceny wpływu np. na cele środowiskowe wód.

Kolejnymi krokami opracowania projektów PUW były:

- rozpoczęcie prac w oparciu o przedstawione przez ZZ propozycje objęcia działaniami utrzymaniowymi odcinków cieków;
- opracowanie i uspoźnienie definicji, w tym budowli i urządzeń wodnych, zakresu i sposobu formułowania zakresu działań i uzasadnień ich prowadzenia;
- dostosowanie kształtu i formy projektu PUW do danych, jakimi dysponują ZZ oraz jakie są wymagane przez ustawę PW (art. 327 ust. 1);
- ujednolicenie formy projektów PUW w skali całego kraju;
- zoptymalizowanie liczby odcinków bez utraty treści propozycji, usunięcie pozycji zdublowanych;
- dostosowanie nazewnictwa cieków do danych referencyjnych aktualnego MPHP oraz zlokalizowanie odcinków względem podziału na JCWP;
- uwzględnienie konieczności osiągnięcia celów środowiskowych wskazanych w obowiązujących planach gospodarowania wodami (IIaPGW) poprzez analizę potencjalnego wpływu każdego z działań danego odcinka na każdy z celów środowiskowych JCWP, w obrębie której zaplanowano prace;
- uwzględnienie celów środowiskowych rozszerzonych, wynikających z celów środowiskowych ekosystemów zależnych od wód;
- uwzględnienie działań uzupełniających obejmujących działania renaturyzacyjne poprzez weryfikację kolizji z działaniami zaplanowanymi w projekcie PUW;
- uwzględnienie zjawiska suszy oraz weryfikację aktualnych zagrożeń powodziowych jako elementu zasadności podejmowania działań;
- opracowanie dla każdego odcinka cieku objętego działaniami w PUW zestawu dodatkowych uwarunkowań i wskazań dla realizacji działań utrzymaniowych oraz wprowadzenie stopnia ich zastosowania (obligatoryjne, fakultatywne);

Przygotowany projekt PUW poddano następnie ocenie oddziaływania na środowisko w Prognozie oddziaływania na środowisko (Prognoza), przygotowanej w skali, zakresie i

stopniu szczegółowości odpowiadających PUW, tj. w skali RW, z uwzględnieniem podziału na JCWP. Oba dokumenty: projekt PUW oraz dedykowaną Prognozę, poddano konsultacjom społecznym, w wyniku których zebrano liczne uwagi i wnioski.

Kolejne założenia metodyczne, wynikające z potrzeby uwzględnienia części ze zgłoszonych wniosków, uwag i opinii organów po rozpatrzeniu ich zasadności obejmowały:

- zmianę projektu PUW w oparciu o wszystkie wynikające z Prognozy wnioski, w tym weryfikację zasadności realizacji działań na terenach objętych formami ochrony przyrody;
- wdrożenie zasady uwzględnienia zgłaszanego braku potrzeby utrzymania wód przez samych użytkowników wód;
- kolejnej optymalizacji odcinków, weryfikację ich długości w oparciu o sygnalizowane przez społeczeństwo w konsultacjach społecznych nieścisłości lub istotne zmiany, jakie miały miejsce w ostatnich latach, które mogą wpłynąć na ostateczne zapisy PUW (np. zmiany przebiegów cieków);
- doprecyzowanie lokalizacji zestawienia planowanych działań o wskazanie danych o współrzędnych początku i końca odcinka wód objętego planowanymi pracami utrzymawczymi;
- aktualizację danych i uwzględnienie braku potrzeby prowadzenia prac utrzymawczych na obszarach objętych pilotażowymi pracami renaturyzacyjnymi, wynikającymi z Krajowego Programu Renaturyzacji Wód Powierzchniowych (KPRWP) oraz opracowanie nowego załącznika do Prognozy (Załącznik nr 9);
- dodatkowe analizy danych dla każdego odcinka wód i przeprowadzenie w oparciu o nie analizy kosztów i korzyści, z uwzględnieniem aktualnych form korzystania z wód oraz sposobów zagospodarowania obszarów bezpośrednio przyległych do odcinków cieków, jak również potrzeb środowiskowych;
- ponowną analizę i opracowanie szczegółowych uzasadnień dla planowanych działań utrzymawczych, uwzględniającą wyniki ocen efektywności i zasadności przeprowadzonej w analizie kosztów i korzyści.

Wynikiem ww. prac było opracowanie prezentowanej w tym dokumencie, uaktualnionej wersji projektu PUW, po uwzględnieniu postulatów zgłoszonych w przeprowadzonych w styczniu br. konsultacjach społecznych.

W wyniku opracowania pierwszej wersji projektu PUW, przeznaczonego do konsultacji:

- ze wstępnej liczby 1116 odcinków cieków, proponowanych do objęcia działaniami utrzymawczymi, o łącznej długości 7 843,89 km, pozostało 1110 odcinków cieków o łącznej długości 7 565,64 km. W wyniku stwierdzenia potencjalnego negatywnego oddziaływania projektu PUW na cele środowiskowe JCWP usunięto:
 - w całości 1 odcinek, przeznaczony do utrzymania,
 - działanie 1 na 4 odcinkach wód,

- działanie 2 na 4 odcinkach wód,
- działanie 3 na 2 odcinkach,
- działanie 4 na 1 odcinku,
- działanie 6 na 1 odcinku oraz
- działanie 8 na 58 odcinkach.

Wśród istotnych zmian na tym etapie znalazła się również redukcja możliwego zasięgu działania 6, tzn. w Załączniku nr 3b doprecyzowano jako możliwe wyłącznie na długości do <1000mb.

Dalsze zmiany, jakie zaszły w Załączniku nr 3a PUW po etapie SOOŚ obejmują:

- w wyniku wniesionych uwag i wniosków:
 - usunięcie w całości 36 odcinków cieków;
 - zmianę w 979 odcinkach cieków, obejmującą skrócenie odcinka bądź rezygnację z części działań utrzymaniowych;
 - podzielenie 15 odcinków cieków na mniejsze odcinki;
- w wyniku uszczegóławiania charakterystyki działań utrzymaniowych:
 - usunięcie 139 kolejnych odcinków cieków;
- w wyniku przeprowadzenia analizy kosztów i korzyści (AKIK):
 - usunięcie w całości 38 odcinków cieków przeznaczonych do utrzymania,
 - usunięcie działania 1 w 14 odcinkach cieków jako niezasadnych,
 - usunięcie działania 2 w 12 odcinkach cieków jako niezasadnych,
 - usunięcie działania 3 w 12 odcinkach cieków jako niezasadnych,
 - usunięcie działania 4 w 8 odcinkach cieków jako niezasadnych,
 - usunięcie działania 5 w 10 odcinkach cieków jako niezasadnych,
 - usunięcie działania 6 w 32 odcinkach cieków jako niezasadnych,
 - usunięcie działania 8 w 70 odcinkach cieków jako niezasadnych.

Łącznie w wyniku przeprowadzenia AKIK zmianie uległo 109 odcinków cieków.

Podsumowując efekty wszystkich dotychczasowych prac, ze wstępnej liczby 1116 odcinków cieków o łącznej długości 7 843,89 km w aktualnym projekcie PUW w załączniku nr 3a zaproponowano do utrzymania 983 o łącznej długości 6 305,30 km. Oznacza to, że sumaryczna długości sieci rzecznej, objętej utrzymaniem zmniejszona została o 1 538,59 km, znacznej redukcji uległ też zakres prac utrzymaniowych projektowanych do realizacji.

5. ZGODNOŚĆ PROJEKTU PUW Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI

Plan utrzymania wód jest jednym z głównych dokumentów planistycznych w gospodarce wodnej (wg art. 315 ustawy PW), przy czym jest to dokument niewynikający z dyrektyw unijnych, a jego ranga w całym procesie planowania w gospodarce wodnej koncentruje się na wypełnieniu delegacji ustawy PW przy równoczesnej zgodności i wspieraniu celów pozostałych dokumentów planistycznych:

- osiągnięcia celów środowiskowych wskazanych w JCWP (IIaPGW), wspieranie ochrony przeciwpowodziowej i przeciwdziałanie ryzyku powodziowemu (aPZRP),
- uwzględnieniu ograniczeń wynikających z przeciwdziałania skutkom suszy (PPSS).

II aktualizacja planów gospodarowania wodami (IIaPGW)

Opracowanie ostatecznej listy oraz zakresu działań utrzymaniowych wymagało odniesienia się do stanu jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) oraz ustalonych dla nich celów środowiskowych. Do tego celu, spośród szeregu informacji zawartych w IIaPGW, uwzględniono w prowadzonych pracach nad PUW dane referencyjne w zakresie:

- wykazu jednolitych części wód powierzchniowych, wraz z podaniem ich warunków referencyjnych, zależnych od typów JCWP;
- ustalenia celów środowiskowych dla JCWP oraz czynników ryzyka nieosiągnięcia celów, a także odstępstw ustanowionych dla wybranych części wód.

Istotnymi dla zakresu opracowywania PUW informacjami, jakie zawierają IIaPGW obowiązujące na obszarach dorzeczy, były również:

- wykazy odcinków śródlądowych wód powierzchniowych, w obrębie których występują zagrożenia dla swobodnego przepływu wód oraz spływu lodów, wraz z identyfikacją tych zagrożeń;
- wykazy będących własnością Skarbu Państwa budowli regulacyjnych i urządzeń wodnych o istotnym znaczeniu dla zarządzania wodami;
- działania naprawcze podstawowe i uzupełniające, wśród których znalazły się działania z zakresu celów podwyższonych dla form ochrony przyrody i celów ekosystemów zależnych od wód oraz działania z zakresu realizacji KPRWP.

Aktualizacja planów zarządzania ryzykiem powodziowym (aPZRP)

APZRP zawiera działania mające na celu ograniczanie skutków powodzi. Wśród działań zaplanowanych w aPZRP znajdują się również takie, które są korzystne z punktu widzenia ograniczania skutków suszy. Działania aPZRP zebrano w Katalogu typów działań, wśród których wskazano typy działań hamujących wzrost ryzyka powodziowego oraz typy działań służących obniżeniu zidentyfikowanego ryzyka powodziowego. Zaplanowane w aPZRP działania utrzymaniowe dotyczą głównie utrzymania obiektów budowlanych we właściwym stanie technicznym oraz wykonywania remontów obiektów budowlanych. Działania w zakresie remontów obiektów budowlanych realizowane będą niezależnie od zapisów PUW. Natomiast istotnymi, dla zakresu

opracowywania PUW, informacjami jakie zawierają aPZRP obowiązujące na obszarach dorzeczy są:

- wskazane obowiązki właściwego utrzymania istniejących budowli wynikający z postanowień Prawa budowlanego (działania poza PUW) oraz Prawa wodnego (w ramach PUW);
- działania dla poszczególnych obszarów dorzeczy, które stanowią wskazanie potrzeby i uzasadnienie dla możliwości i celowości realizacji działań utrzymaniowych;

oraz, przede wszystkim:

- wskazane w ramach aPZRP zagrożenia, które determinują konieczność i celowość realizacji działań utrzymaniowych.

Plan przeciwdziałania skutkom suszy (PPSS)

W ramach PPSS zatwierdzono katalog działań, których wdrożenie przyczyni się do minimalizowania skutków suszy. Wśród proponowanych działań znajdują się działania inwestycyjne związane ze zwiększeniem retencji (zarówno sztucznej, jak i naturalnej), działania formalne, a także działania edukacyjne. Wprowadzenie do PUW działań z zakresu wspierania retencji i działań służących ograniczaniu skutków suszy, czy to poprzez zaplanowanie części działań remontowych budowli regulacyjnych i ubezpieczeń urządzeń wodnych, czy też poprzez dodatkowe uwarunkowania prowadzenia działań utrzymaniowych (tzw. działania minimalizujące), pozwoli na zminimalizowanie wpływu tego zjawiska na poszczególne elementy środowiska. Działania w zakresie remontów i konserwacji budowli regulacyjnych oraz ubezpieczeń w obrębie urządzeń wodnych, które wynikają z zatwierdzonych działań PPSS przyczyniać się będą do poprawy retencyjności obszarów oraz ograniczania odpływu wód ze zlewni. Należy jednak podkreślić, że PUW powinien uwzględniać ograniczenia wynikające z konieczności przeciwdziałania skutkom suszy, jednak nie stanowi planu przeciwdziałania tym skutkom.

Istotnymi dla zakresu opracowywania PUW informacjami, jakie zawiera PPSS są:

- wskazany jako zadania w załączniku nr 2 do PPSS Katalog działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy, możliwych do wdrożenia na obszarze kraju, uwzględniający remonty budowli regulacyjnych oraz remonty ubezpieczeń w obrębie urządzeń wodnych;
- wskazanie celu prowadzenia działań utrzymaniowych dotyczącego zapewnienia warunków umożliwiających korzystanie z wód, w tym utrzymywania zwierciadła wody na poziomie umożliwiającym funkcjonowanie urządzeń służących nawadnianiu i odwadnianiu terenów rolniczych.

Pozostałe wskazane w PPSS działania w zakresie utrzymania dotyczą głównie remontów obiektów budowlanych i urządzeń wodnych i realizowane będą niezależnie od PUW. Inwestycje znajdujące się w katalogu działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy to w większości propozycje budowy lub przebudowy urządzeń wodnych, które nie są działaniami w zakresie utrzymania wód. W związku z tym, nie zostały one uwzględnione w ramach opracowywanych projektów PUW.

Program przeciwdziałania niedoborowi wody (PPNW)

PPNW jest pierwszym dokumentem o charakterze strategicznym, kompleksowo omawiającym możliwości i niezbędne kierunki działań w zakresie rozwoju retencji wodnej. Głównym celem PPNW jest zwiększenie retencji wodnej w Polsce.

Typy działań wskazane w PPNW w zdecydowanej większości są działaniami inwestycyjnymi. Dotyczą one m.in.:

- budowy zbiorników retencyjnych;
- budowy jazów, zastawek, innych obiektów hydrotechnicznych poprawiających retencję korytową;
- budowy nowych systemów melioracji wodnych nawadniających;
- likwidacji systemów melioracyjnych na obszarach mokradłowych;
- budowy zbiorników małej i mikroretencji na obszarach leśnych;
- budowy na ciekach zastawek, progów, grobli i innych obiektów spowalniających spływ powierzchniowy na obszarach leśnych.

Cześć działań utrzymaniowych służących m.in. utrzymaniu warunków umożliwiających korzystanie z wód, w tym utrzymywanie zwierciadła wody na poziomie umożliwiającym funkcjonowanie urządzeń wodnych, obiektów mostowych, rurociągów, linii energetycznych, linii telekomunikacyjnych oraz innych urządzeń co do zasady, ma umożliwić swobodny przepływ wód. PPNW ukierunkowany jest na zatrzymanie wody w miejscu oraz retencję, zatem pomiędzy dokumentami brak jest wspólnych założeń. Natomiast działania polegające na zasypywaniu wyrw w brzegach i dnie śródlądowych wód powierzchniowych oraz ich zabudowie biologicznej lub działania remontowe nie stoją w sprzeczności z działaniami PPNW, a ich realizacja nie powinna kolidować z celami tego programu.

Krajowy program renaturyzacji wód powierzchniowych (KPRWP)

KPRWP z założenia nie miał mieć statusu dokumentacji planistycznej. KPRWP wskazuje, że jego ustalenia powinny zostać uwzględnione na etapie aktualizacji planów utrzymania wód m.in.: „modyfikacje zmian prowadzenia prac utrzymaniowych wskazanych w KPRWP powinny zostać konsekwentnie przeniesione do aktualizacji PUW”.

Jest to o tyle istotne, że KPRWP formułuje Podstawowy Pakiet Środków Renaturyzujących (PPSR) obejmujących głównie działania związane z utrzymaniem wód. Według KPRWP, powinny być one implementowane na każdym cieku, na którym renaturyzacja jest (lub może być) konieczna do osiągnięcia celu środowiskowego.

PPSR obejmuje modyfikację sposobów utrzymania cieku zgodnie z dobrymi praktykami, tj. ograniczenie zakresu prac utrzymaniowych i wykonywanie ich tak, by powiększały różnicowanie przekroju podłużnego i poprzecznego, kształtu brzegów oraz uwzględniały zasadność obecności elementów hydromorfologicznych (np. głazy, martwe drzewa, płyty dna żwirowego wśród innych osadów, roślinność wodna i brzegowa, żywe wyrwy w brzegach), w razie potrzeby uzupełniały wymywane rumowisko rzeczne w całym cieku. KPRWP wskazuje, że istnieją możliwości wykonania

prac utrzymaniowych w taki sposób, by oprócz osiągnięcia celów utrzymania, przyczyniły się one równocześnie do poprawy stanu hydromorfologicznego cieków, a w ten sposób do poprawy jego stanu ekologicznego, tj. by posłużyły także realizacji obowiązku właściciela wody określonego w ww. ustawie.

W treści KPRWP podkreśla się, że cele renaturyzacji mogą być osiągnąć zarówno za pomocą wykonania określonych działań renaturyzacyjnych, jak i za pomocą środków polegających na zaniechaniu działań (wówczas renaturyzacja zachodzi w wyniku spontanicznych procesów) lub przez modyfikację sposobów wykonania określonych działań (np. prac utrzymaniowych). Zapisy KPRWP wskazały zatem sposoby prowadzenia prac utrzymaniowych oraz posłużyły jako dokument pozwalający na modyfikacje działań projektu PUW na etapie jego tworzenia oraz jako wytyczne do sformułowania działań minimalizujących.

Podsumowując, w trakcie opracowywania projektu PUW i Prognozy, zgodność z KPRWP została uzyskana w jedyny możliwy sposób, tj. poprzez uwzględnienie płynących z KPRWP (za pośrednictwem przetransponowanych do IIaPGW wytycznych o odstąpieniu od działań utrzymaniowych na odcinkach cieków w tych JCWP, dla których wskazywano potrzebę renaturyzacji), a także poprzez uwzględnienie wskazań o odstąpieniu od działań na tych odcinkach, gdzie trwają lub zostały zaplanowane prace, związane z przywróceniem naturalności cieków (projekty pilotażowe). KPRWP znalazł swoje odzwierciedlenie w PUW również w treści uwarunkowań realizacyjnych obligatoryjnych dla zdecydowanej większości wskazanych w tym dokumencie działań na poszczególnych odcinkach wód. Należy pamiętać, że sam zakres działań PUW nakierowany jest na realizację potrzeb, związanych z bezpieczeństwem powodziowym, wykonywaniem usług wodnych wynikających z istniejących form korzystania z wód czy utrzymaniem infrastruktury. Ustawowy zamknięty katalog działań utrzymaniowych nie pozwala na realizację innych niż wymienione w art. 227 ust. 3 ustawy PW prac, w tym inwestycyjnych, do których zalicza się część działań przewidzianych w ramach KPRWP.

Krajowy program ochrony wód morskich (KPOWM) oraz Program ochrony brzegów morskich (KPOBM)

Krajowy program ochrony wód morskich (KPOWM) oraz Program ochrony brzegów morskich (POBM) to dokumenty z zakresu ochrony wód morskich, które mają na celu przede wszystkim minimalizowanie skutków presji pochodzących z lądu i rzek oraz od strony morza. Analizując zapisy KPOWM w zakresie działań z dziedziny utrzymania śródlądowych wód powierzchniowych, nie stwierdzono konieczności bezpośredniego uwzględnienia tego dokumentu w trakcie realizacji projektu PUW. Również w katalogu działań POBM brak jest działań nawiązujących bezpośrednio do zakresu PUW. Stąd można uznać, że brak jest podstaw do uwzględnienia postanowień tych dokumentów podczas opracowywania projektu PUW.

Dobre praktyki utrzymania rzek (DPU)

Wielokrotnie w niniejszym dokumencie zostało przywołane odniesienie do konieczności spełnienia celów środowiskowych ustalonych dla JCWP, w kontekście działań utrzymaniowych. Środowiska naukowe oraz organizacje pozarządowe od lat wskazują na konieczność stosowania dobrych praktyk podczas planowania i realizacji działań wynikających z PUW, publikując stosowne dokumenty i poradniki.

Potrzeba uwzględnienia w podejściu metodycznym opracowywania projektów PUW sposobów utrzymania rzek, które są najbardziej efektywne z perspektywy hydraulicznej, hydrologicznej i geomorfologicznej przy jednoczesnym poszanowaniu stanu i wymagań środowiska przyrodniczego doprowadziła do wprowadzenia do treści projektu PUW zapisów o sposobie realizacji prac utrzymaniowych z wykorzystaniem wprost najnowszych zaleceń DPU. Współczesne podejścia naukowe wskazują, że w niektórych sytuacjach skuteczność działań utrzymaniowych może być zwiększona poprzez wykorzystanie naturalnej dynamiki rzeki. Oznacza to, że odpowiednio zaplanowane prace utrzymaniowe mogą nie tylko reagować na istniejące wyzwania, ale również inicjować i wspierać naturalne procesy, które będą długotrwale utrzymywać właściwe parametry koryta rzecznego. W przeciwnym przypadku – nieodpowiednio zaplanowane i wykonane działania utrzymaniowe mogą potęgować procesy pogłębiające istniejące problemy w jego funkcjonowaniu, co z kolei może generować potrzebę przeprowadzenia kolejnych, kosztownych interwencji. Dlatego tak ważne jest, aby działania te były oparte na solidnej wiedzy specjalistycznej i przemyślane w kontekście długoterminowego oddziaływania na ekosystem.

Projekt PUW został uzupełniony zapisami dotyczącymi dobrych praktyk dla prac utrzymaniowych pochodzącymi z poniższych dokumentów:

- Katalog dobrych praktyk w zakresie robót hydrotechnicznych i prac utrzymaniowych wraz z ustaleniem zasad ich wdrażania (KDP);
- Dobre praktyki utrzymania rzek (DPU);
- Renaturyzacja wód – podręcznik dobrych praktyk renaturyzacji wód powierzchniowych (Podręcznik renaturyzacji).

Realizacja prac utrzymaniowych zgodnie z zaleceniami ww. dobrych praktyk pozwoli na optymalizację sposobów prowadzenia prac tak, aby nie stały one w sprzeczności z założeniami innych dokumentów planistycznych i spełniały cele PUW wskazane w ustawie PW.

Szczegółowe metody prowadzenia działań utrzymaniowych zależą m.in. od charakteru zagrożenia, typu cieku oraz od uwarunkowań technicznych prowadzenia działań, lokalizacji, przez co również dostępności obszaru koniecznego do objęcia pracami utrzymaniowymi. W ramach opracowania KDP określono dobre praktyki w zakresie poszczególnych typów prac utrzymaniowych. Opracowano go w odniesieniu do wskazówek technicznych wykonywania prac, ograniczeń czasowych oraz ograniczeń przestrzennych. W ramach KDP opracowano także katalogi zaleceń dla poszczególnych typów działań, które mogą pozwolić na ograniczenie negatywnego wpływu prac na środowisko oraz na zachowanie maksymalnej, możliwej efektywności hydraulicznej wykonanych działań. Stąd zapisy tego dokumentu znalazły odzwierciedlenie w charakterystykach poszczególnych działań utrzymaniowych ujętych w rodz. 6 niniejszego dokumentu.

6. KRÓTKA CHARAKTRYSTYKA PLANOWANYCH DO REALIZACJI DZIAŁAŃ UTRZYMANIOWYCH

Zgodnie z aktualnym katalogiem prace utrzymaniowe skupiają się wyłącznie na działaniach w obrębie samego cieku, jego dna oraz brzegów. Obszar międzywała oraz same wały, a także remonty urządzeń wodnych nie stanowią przedmiotu działań PUW.

Działania utrzymaniowe w większości przypadków realizowane są w zależności od wystąpienia faktycznej potrzeby ich prowadzenia, tj. w wyniku wystąpienia zagrożenia. Część z działań wymaga jednak cyklicznej realizacji, gdyż ich prowadzenie w momencie wystąpienia zagrożenia nie jest już zasadne, a wręcz niemożliwe, tj. w okresach wystąpienia wezbrań, również ze względów na bezpieczeństwo osób wykonujących te prace.

Poniżej przedstawiono krótką charakterystykę działań utrzymaniowych zaplanowanych w projekcie PUW.

Działanie 1 Wykaszenie roślin z dna oraz brzegów śródlądowych wód powierzchniowych

Wyraszczenie roślin z dna śródlądowych wód powierzchniowych polega na usuwaniu roślin zakorzenionych pod lustrem wody oraz porastających linię brzegową poniżej linii porostu traw, natomiast wyraszczenie z brzegów związane jest z usuwaniem roślinności ponad lustrem wody lub powyżej linii porostu traw. Działanie te mogą być realizowane w całym korycie lub w jego części (jeden z brzegów lub dany odcinek cieku). Częstą praktyką jest wykonywanie obu tych działań jednocześnie, ręcznie lub mechanicznie.

Sposoby realizacji tego działania zostały określone w projekcie PUW za pomocą dodatkowych uwarunkowań i wskazań dotyczących realizacji działań utrzymaniowych, zdefiniowanych w Prognozie (rozdział 6) jako dodatkowe uwarunkowania minimalizujące potencjalne szkody dla środowiska. Tam, gdzie są one obligatoryjne, w wyniku wnioskowanych przez stronę społeczną zmian zaostrzono w stosunku do KDP podejście do prac realizowanych przed 15 sierpnia. , Potrzeba uzyskania ustawowego wymogu zgody RDOŚ na prowadzenie prac, została rozszerzona o konieczność przeprowadzenia kontroli ornitologicznej możliwych lęgów. Tam gdzie nie doprecyzowano dodatkowych uwarunkowań obligatoryjnych, dla prac wykonywanych po 15 sierpnia do końca lutego nie wymaga się zgłoszenia regionalnemu dyrektorowi ochrony środowiska (art. 118b ustawy OP).

Działanie 2 Usuwanie roślin pływających i korzeniących się w dnie śródlądowych wód powierzchniowych

Działanie to polega na usuwaniu z cieku roślinności pływającej, która zakorzeniona jest w dnie. Prowadzone prace powinny być prowadzone w sposób, który uniemożliwi ich szybkie odrośnięcie. Prace można prowadzić manualnie lub mechanicznie. Najlepszy efekt można osiągnąć dzięki przeprowadzonemu równocześnie usunięciu osadów dennych, w których znajdują się części roślin odpowiedzialne za ich odrastanie (klęcza lub korzenie).

Sposoby realizacji tego działania zostały określone w projekcie PUW za pomocą dodatkowych uwarunkowań i wskazań dotyczących realizacji działań utrzymaniowych, zdefiniowanych w Prognozie (rozdział 6). Pełnią one funkcję działań minimalizujących potencjalny wpływ na środowisko. Zgodnie art. 118b ustawy OP usuwanie roślin pływających i korzeniących się w dnie wód powierzchniowych nie wymaga zgłoszenia regionalnemu dyrektorowi ochrony środowiska, jeśli odbywa się ono w okresie od 15 sierpnia do końca lutego. Wyjątek stanowi wykonywanie działań na obszarach Natura 2000, w których przedmiotem ochrony jest siedlisko przyrodnicze nizinne i podgórskie

rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników (Ranunculon fluitantis), o którym mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 26.

Działanie 3 Usuwanie drzew i krzewów porastających dno oraz brzegi śródlądowych wód powierzchniowych

Usuwanie drzew i krzewów porastających dno oraz brzegi wód może mieć charakter całkowity lub częściowy. Całkowitemu usunięciu drzew lub krzewów służy najczęściej ścinanie, znacznie rzadziej roślinność jest karczowana lub uśmiercana chemicznie. Częściowe usuwanie polega na przycinaniu krzewów lub koron drzew rosnących na terenach przybrzeżnych lub zalewowych. Może być prowadzone w postaci przycinaniu gałęzi zwieszających się nad lustrem wody lub ogławianiem drzew. Działania te mogą być prowadzone w stosunku do roślinności żywej lub martwej, ale musi być ona zakorzeniona obrębnie koryta rzecznego.

Sposoby realizacji tego działania zostały określone w projekcie PUW za pomocą dodatkowych uwarunkowań i wskazań dotyczących realizacji działań utrzymaniowych, zdefiniowanych w Prognozie (rozdział 6) jako działania minimalizujące ich potencjalny wpływ na środowisko. Doprecyzowanie wskazań po konsultacjach społecznych zawężyło wykonanie tych prac do zalecanej techniki ręcznej lub z użyciem jedynie lekkiego sprzętu, natomiast ogólne przepisy dotyczące możliwości realizacji prac zawarte są w art. 118b ustawy OP, na podstawie których możliwe jest usuwanie drzew bez zgłoszenia RDOŚ, których obwód pnia nie przekracza wielkości, o której mowa w art. 83f ust. 1 pkt 3 i krzewów, których wiek nie przekracza 10 lat, porastających dno oraz brzegi śródlądowych wód powierzchniowych.

Działanie 4 Usuwanie ze śródlądowych wód powierzchniowych przeszkód naturalnych oraz wynikających z działalności człowieka.

Usuwanie ze śródlądowych wód powierzchniowych przeszkód naturalnych związane jest przeważnie z pozywaniem się obumarłego drewna (rumosz drzewny) z koryta cieku. Znacznie rzadziej obejmuje również elementy skalne w postaci kamieni lub głazów. Często związane jest z usuwaniem powalonych drzew posiadających system korzeniowy, wtedy należy działanie to traktować komplementarnie z usuwaniem drzew. Zakres działania nie obejmuje usuwania tam bobrowych.

Sposoby realizacji tego działania zostały określone w projekcie PUW za pomocą dodatkowych uwarunkowań i wskazań dotyczących realizacji działań utrzymaniowych, zdefiniowanych w Prognozie (rozdział 6) jako działania minimalizujące ich potencjalny wpływ na środowisko. Art. 118b ustawy OP zezwala na prowadzenie tych prac bez zgłoszenia dyrektorowi regionalnemu ochrony środowiska.

Działanie 5 Zasypywanie wyrw w brzegach i dnie śródlądowych wód powierzchniowych oraz ich zabudowę biologiczną.

Zasypywanie wyrw w brzegach polega na wypełnieniu materiałem skalnym miejsc zniszczonych przez erozję w celu przeciwdziałania dalszemu niszczeniu brzegów. Używa się w tym celu materiału skalnego o różnej granulacji, od drobnych pyłów, iłów czy glin, po materiał żwirowy czy kamienny. Pochodzenie materiału użytego do naprawy wyrw może być rezydualne lub zewnętrzne.

Sposoby realizacji tego działania zostały określone w projekcie PUW za pomocą dodatkowych uwarunkowań i wskazań dotyczących realizacji działań utrzymaniowych, zdefiniowanych w Prognozie (rozdział 6) jako działania minimalizujące ich potencjalny wpływ na środowisko. Terminowość prac została określona ustawowo. Zgodnie art. 118b ustawy OP nie wymaga się zgłoszenia regionalnemu dyrektorowi ochrony środowiska prac z zakresu działania 5, gdy ich realizacja odbędzie się w terminie do 2 lat od momentu ich powstania.

Działanie 6 Udrażnianie śródlądowych wód powierzchniowych przez usuwanie zatorów utrudniających swobodny przepływ wód oraz usuwanie namulów i rumoszu

Zazwyczaj zatory powstają na skutek przemieszczenia i skupienia w jednym miejscu materiału blokującego normalny przepływ wód. Efektem zatoru jest ponadnormatywne piętrzenie wody w sposób zagrażający okolicznym terenom lub mogący wpłynąć na stabilności obiektów hydrotechnicznych. Udrażnianie poprzez usuwanie zatorów oraz usuwanie namulów i rumoszu ma na celu przywrócenie normalnego przepływu w cieku w sytuacji, gdy przepływ ten został utrudniony lub całkowicie zablokowany.

Sposoby realizacji tego działania zostały określone w projekcie PUW za pomocą dodatkowych uwarunkowań i wskazań dotyczących realizacji działań utrzymaniowych, zdefiniowanych w Prognozie (rozdział 6) jako działania minimalizujące ich potencjalny wpływ na środowisko. Zalecenia dla techniki wykonania tych prac doprecyzowano po konsultacjach społecznych, a obejmują one wykorzystanie sprzętu pozwalającego na wykonywanie prac z brzegu, wykluczając wtargnięcie sprzętu do koryta cieku. Realizacja tych prac nie wymaga zgłoszenia do RDOŚ pod warunkiem, że dla odmulania nie przekraczają one 1000 mb lub 10 tys. m² powierzchni.

Działanie 7 Remont lub konserwacja stanowiących własność właściciela wód:

- a) ubezpieczeń w obrębie urządzeń wodnych,
- b) budowli regulacyjnych.

Działanie to nie stanowi bezpośredniego odzwierciedlenia występujących w ciekach zagrożeń zdefiniowanych w poszczególnych kategoriach PUW. Niemniej jednak, sam fakt wykonania urządzenia wodnego i budowli regulacyjnej, związany był z występującą potrzebą wykonania urządzenia np. służącego korzystaniu z wód lub z wykonaniem urządzenia zapobiegającemu erozji dennej i brzegowej, osunięcia skarp lub dla potrzeb funkcjonowania drogi wodnej. Obowiązkiem właściciela obiektu jest wykonywanie w istniejącym obiekcie budowlanym robót mających na celu jego utrzymanie w dobrym stanie, zabezpieczenie przed szybkim zużyciem albo zniszczeniem (bieżąca konserwacja).

Ad. a) Remont lub konserwacja stanowiących własność właściciela wód ubezpieczeń w obrębie urządzeń wodnych.

Działaniem utrzymaniowym będzie w tym przypadku jedynie remont ubezpieczenia w obrębie obiektu (urządzenia wodnego), np. remont ubezpieczeń brzegów zbiornika, remont ubezpieczeń drogi wodnej. Remonty urządzeń wodnych (m.in. te wynikające z ustawy Prawo budowlane, decyzji nakazowych organów budowlanych, decyzji UDT itp.) nie stanowią działania utrzymaniowego ujętego w PUW.

Ad. b) Remont lub konserwacja stanowiących własność właściciela wód budowli regulacyjnych.

W definicjach określonych w Rozporządzeniu Ministra Środowiska w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budowle hydrotechniczne i ich usytuowanie z dnia 20 kwietnia 2007 r. (Dz.U. 2007 poz. 579) brak jest definicji budowli regulacyjnej.

Sposoby realizacji tego działania zostały określone w projekcie PUW za pomocą dodatkowych uwarunkowań i wskazań dotyczących realizacji działań utrzymaniowych, zdefiniowanych w Prognozie (rozdział 6) jako działania minimalizujące ich potencjalny wpływ na środowisko. Zgodnie z przepisami ustawy OP realizacja tych działań nie wymaga zgłoszenia regionalnemu dyrektorowi ochrony środowiska w przypadku, gdy działania obejmują remont lub konserwację stanowiących własność właściciela wody budowli regulacyjnych oraz ubezpieczeń w obrębie tych budowli lub urządzeń wodnych.

Działanie 8. Rozbiórka lub modyfikacja tam bobrowych oraz zasypywanie nor bobrów lub nor innych zwierząt w brzegach śródlądowych wód powierzchniowych.

Powody, dla których podejmowane jest to działanie, są związane są z:

- powstawaniem rozlewisk w miejscach w których wcześniej rozlewisko nie występowało;
- możliwością powstawaniu uszkodzeń w infrastrukturze;
- możliwością wystąpienia szkód w uprawach rolniczych i leśnych;
- możliwością powstawania zagrożeń np. drogowych na skutek zalania drogi;

Szczegółowe sposoby prowadzenia rozbiórki zależą od miejsca jej powstania oraz od zagrożeń jakie niesie za sobą powstanie rozlewiska, jego lokalizacji i możliwości wystąpienia szkód.

Sposoby realizacji tego działania zostały określone w projekcie PUW za pomocą dodatkowych uwarunkowań i wskazań dotyczących realizacji działań utrzymaniowych, zdefiniowanych w Prognozie (rozdział 6) jako działania minimalizujące ich potencjalny wpływ na środowisko. Zgłoszenia tych prac, zgodnie z art. 118b ustawy OP nie przewiduje się, jeśli prowadzone są one zgodnie z zezwoleniem, wydanym na podstawie art. 56 ust. 1, 2 lub 2b lub zarządzeniem, wydanym na podstawie art. 56a.

Analiza możliwego oddziaływania każdego z rodzajów prac utrzymaniowych na wszystkie komponenty środowiska została dokonana w Prognozie oddziaływania na środowisko.